

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

Arzu ÇEVİK*
Firdevs GÜNEŞ**

Öz

Günümüzde düşünen, sorgulayan, eleştiren, bilgiye ulaşan, ulaştığı bilgileri analiz edebilen ve kullanabilen bireyler yetiştirmek temel hedeftir. Bu hedef doğrultusunda günü yakalamak için bireylerin temel beceriler ile üst düzey becerileri kazanmasını sağlamak için ders programları güncellenmiştir. 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşımla birlikte etkinlik yaklaşımı esas alınmıştır. Öğrencinin aktif olduğu, uygulama yaparak etkinlikler aracılığıyla dil becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında verilen etkinliklerin iyi hazırlanması gerekmektedir. Bu çalışmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayın evleri tarafından hazırlanan 5ve 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler “Hazırlık ve Başlama, Uygulama, Değerlendirme, Gözden Geçirme, Genel Özellikler, Dil Becerilerini Kullanma ve Zihinsel Becerileri Kullanma” olmak üzere 7 kategoride ele alınmıştır. Her kategori için alt başlıklar belirlenmiş, Türkçe ders kitaplarında verilen toplam 727 etkinlik bu çerçevede değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, etkinliklerin Türkçe dil becerilerini geliştirme açısından istenilen düzeyde ve nitelikte olmadığı görülmüştür. Bazı etkinliklerin alıştırmada düzeyinde kaldığı ya da bu amaçla kullanıldığı, bazılarının ise tamamen alıştırmaya özelliklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerde yapılandırıcı ve etkinlik yaklaşımının öğrenme ilkelerine dikkat edilmediği, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca etkinliklerin çoğunun birbirine benzediği ve tekrarlandığı saptanmıştır. Dil bilgisi etkinliklerinin ise otomatik tekrarları içerdiği, bazılarının çoktan seçmeli, cümle çevirisi, tanımlama, eşanlamlıları bulma vb. içerikte hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Bu tür etkinliklerin çabuk ezberlendiği ve dil öğrenmeye fazla katkısı olmadığı bilinmesine rağmen yaygın kullanıldığı görülmüştür. Kısaca etkinlikleri hazırlama, seçme, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına gereken önemin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: etkinlik yaklaşımı, ders kitapları, etkinlik.

An Analysis of the Activities in the Turkish Language Textbooks

Abstract

Nowadays, the main goal in education is to educate individuals who can think, question, know how to access knowledge, analyze that knowledge, and use it. To attain that goal and be current, curricula in Turkey have been updated to help individuals acquire basic and higher level skills. In the Turkish teaching curriculum which took effect in 2005, constructivist and activity-based approaches were taken as bases. The students are expected to be active and to develop their language skills by doing activities. This necessitates that the activities in the Turkish textbooks have to be prepared well. In this study, the activities which were in the 5th and 6th grade Turkish

* Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, arzu021@gmail.com

** Prof.Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, firdevs.gunes@gmail.com

course textbooks published by the Ministry of National Education and private publishers in the 2016-2017 academic year were analyzed. Document analysis which is one of the qualitative research methods was used. The activities in the Turkish course textbooks were analyzed in terms of seven categories which were; "Preparation and Starting, Practice, Evaluation, Revision, General Characteristics, Use of Language Skills, and Use of Cognitive Skills". Subcategories were established for each category, and 727 activities in the Turkish textbooks were evaluated, using this framework. Based on the analysis, it was observed that the activities were not at the intended level and of the intended quality with respect to developing Turkish language skills. It was determined that some activities were at the level of language exercise or used for that purpose, and some had utterly exercise properties. It was concluded that in the activities the principles of constructivism and activity-based approach and students interests and needs were not taken into consideration. Moreover, it was found that the majority of the activities were similar and repetitive. It was observed that the grammar activities contained mechanical repetitions and that some of them included multiple-choice, sentence translation, definition, finding synonyms, and the like. Even though it is known that such activities lead to memorization quickly and do not contribute much to language learning, they were being used widely. In short, it was concluded that necessary importance was not given to the preparation, selection, practice and evaluation of the activities.

Keywords: Activity approach, Textbooks, Activity.

Giriş

Eğitim sürecinde öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla öğrencilere çeşitli çalışmalar verilmektedir. Bunlara genel olarak öğrenme etkinlikleri denilmektedir. Öğrenme etkinlikleri tarihsel süreç içerisinde alıştırma, ödev, etkinlik, görev, performans ödevi, atölye, proje gibi çeşitli türlerle karşımıza çıkmaktadır. Bunlar içinde en yaygın kullanılan alıştırma ve etkinlik olmaktadır. Eskiden çalışılan konuları pekiştirmek amacıyla öğrencilere alıştırmalar verilir, bunları düzenli olarak yapmaları istenirdi. Bu amaçla kitap, dergi ve ders materyallerine çok sayıda alıştırma yerleştirilirdi. Son yıllarda bu uygulamadan vazgeçilerek etkinliklere odaklanılmıştır. Böylece eğitim alanında etkinlik, görev, etkinlik yaklaşımı, etkinliklerle öğrenme gibi kavramlar ön plana çıkmıştır (Güneş, 2017, s. 50). Bunların uygulanması eğitim yaklaşımlarına göre değişmektedir. Davranışçı yaklaşımda alıştırma üzerinde durulmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımda ise etkinlik verilmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde benimsenen bir yaklaşım olan etkinlik yaklaşımına göre öğrenciler etkinlik ve görevleri yaparak dil öğrenme sürecini kolay hale getirmeleri ile dil ve zihinsel becerilerini geliştirmektedirler.

Alıştırma kavramı sözlüklerde *öğrenilenleri tekrar etme, temrin, talim, ödev, yineleme çalışmaları* olarak açıklanmaktadır. Alıştırmanın amacı üzerinde çalışılan konuların sürekli tekrar edilerek pekiştirilmesini sağlamaktır. Etkili bir öğretim amacıyla uygulanmaktadır. Öğrencilerden genellikle bilgileri tekrarlama, ezberleme, olayları hatırlama, kavramları açıklama, tanımlama, resimleme, davranışları taklit etme gibi işlemleri yapmaları istenmektedir. Derslerde ise bilgi ve davranışlar otomatik hale gelinceye kadar tekrar yapılmaktadır. Alıştırma davranışçı yaklaşımın temel

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

aracı olmakta ve okullarda düzenli olarak yıllar uygulanmaktadır. Bilindiği gibi davranışçı yaklaşımda öğrencinin davranışlarını değiştirmek ve istenilen davranışları öğretmek amaçlanmaktadır. Alıştırmalar bu amaca yönelik hazırlanmakta, önceden belirlenen davranışlar uyarıcı tepki bağlamında çeşitli tekrarlarla öğretilmektedir (Bertocchini ve Costanzo,2014; Güneş, 2017, s. 50). Öğrenilenleri pekiştirmek için tekrar, taklit ve ezberleme etkili bir yöntem olarak benimsenmektedir. Ancak bunlar tamamen mekanik işlemler olmakta, öğrencilerin gelişimine fazla katkı sağlamamaktadır. Alıştırmalar dil öğretiminde de benzer biçimde uygulanmaktadır. Ses, söz, dilbilgisi alıştırmaları gibi.

Etkinlik kavramı sözlüklerde etkin olma, faaliyet, istekli öğrenme durumu, eylem ve etkileme gücü olarak verilmektedir. Etkinliğin amacı, öğrencilerin istekli ve aktif öğrenmesi sağlamaktır. Öğrencileri güdüleme, etkili, kolay ve kalıcı öğrenme amacıyla uygulanmaktadır. Aktif öğrenme ile gündeme gelmiş, etkinlik ve yapılandırıcı yaklaşımın temel öğrenme aracı olmuştur. Öğrenciler etkinliklerle daha iyi öğrenmektedir. Bir başka ifadeyle etkinlikler öğrencilere aktif ve bağımsız öğrenme, kendi kendini güdüleme, yaratıcılığını artırma fırsatı vermektedir. Etkinliğin ilgi çekmesi, öğretici rolünün yüksek olması, somut ve gerçek hayattan alınmış olması, niteliğini artırmaktadır. Öğrenci bu etkinliklerle bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmekte, yeni yöntem, teknik ve öğrenme yollarını keşfetmektedir. Öğrencinin etkinlikleri başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi ise kendine güvenini artırmakta, yeni amaçlara yönelmekte, kendi öğrenmesinden sorumlu olmasını ve kendi öğrenme ritmini belirlemesine katkı sağlamaktadır (Pollet, 2015; Güneş, 2017, s. 52).

Etkinlikler, insan zihninden dökülür ve insan zihnini geliştirmek için kullanılır. Alıştırmalar davranış değiştirmeyi amaçlarken etkinlikler zihne yönelmekte öğrencinin dil, zihinsel, sosyal, fiziksel gibi becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Etkinlikler öğrencinin bilgilerini kendi kendine oluşturmasına ve zihninde yapılandırmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğrencileri, bilgileri araştırmaya, olayların ve olguların anlamını bulmaya, kendi düşüncelerini düzenleme ve yapılandırmaya, yani deneyerek ve keşfederek öğrenmeye yönlendirmektedir. Kısaca etkinliklerle öğrenme yaparak ve keşfederek öğrenmek demektir (Pourtois ve Desmet, 2002).Ayrıca öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirmek demektir. Bu süreçte öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlayacak, cesaretlendirecek, ilgi uyandıracak ve keşfederek öğrenmesine katkı getirecek etkinliklere ağırlık verilmelidir (Güneş, 2017).

Etkinlik, gerçek yaşamdan alınan veya gerçek yaşama benzer uygulamalardır. Örneğin bir formu doldurma, iki resim arasındaki beş farkı bulma gibi. Etkinlik yaparken bütün dil becerileri kullanılır. Etkinlik, konuşma, dinleme, anlama, okuma, yazma gibi aynı anda dilin bütün becerilerini kullanma ve geliştirme fırsatı verir. Bu süreçte bütün zihinsel becerilerden de yararlanır. Bunlardan düşünme becerileri çok önemli olmaktadır. Öğrenciler bir görevi yapmak için gerekli bilgileri toplama, düzenleme, farklı fikirleri değerlendirme, uygun dili seçme gibi aşamalar üzerinde düşünceleri

gerekmektedir. Bu aşamalarda kullanılan zihinsel süreç ve beceriler çok çeşitli, karmaşık olmaktadır. Bu yönüyle etkinlikler çeşitli zihinsel süreç ve becerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Etkinlikleri yaparken öğrenciler arasında etkileşim ve işbirliği yapılmaktadır. Birlikte tartışarak, sorgulayarak, sorunlara çözüm arayarak ve uygulayarak etkinlik yapmak öğrenciler arasında etkileşimi artırmakta ve sosyal becerileri de geliştirmektedir.

Etkinlik yaklaşımı dil öğretimi alanında 1990'lı yıllarda gündeme gelmiştir. Ardından 2000 yılında yayınlanan *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde* temel yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşımın görüş ve uygulamaları önceki yaklaşımlardan farklıdır. Etkinlik yaklaşımında dil öğretimi eskiden olduğu gibi dilbilgisi ve kelime öğretimine dayalı alıştırmalarla değil, tam tersine çeşitli etkinliklerle yürütülmektedir. Öğrencilerin dili aktif öğrenmeleri için düzeylerine uygun çeşitli görev ve etkinlikler verilmektedir. Eğitim sürecinde öğrencilerin işbirliği içinde verilen etkinlik ve görevleri yapmaları istenmektedir. Bunlar öğrenmeyi kolaylaştırmakta, öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmektedir. Bu yaklaşıma göre öğrenme etkinlikleri insan zihninden dökülmekte ve insan zihnini geliştirmek için kullanılmaktadır (Güneş, 2013).

Ülkemizde 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşımla birlikte etkinlik yaklaşımı temel alınmıştır. Bu durum ilgili Programda "*Türkçe (1-5.Sınıflar) Öğretim Programı'nda yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik, beceri yaklaşımı gibi çeşitli yaklaşımlardan yararlanılmıştır.*" denilerek vurgulanmıştır (MEB,2005). Programda dil öğretiminde uygulanacak çeşitli kazanımlar sıralanmış, her kazanımla ilgili yapılacak etkinlikler verilmiştir. Etkinlik ve beceri yaklaşımından hareketle Türkçe öğretiminde uygulanacak etkinlikler ve geliştirilecek beceriler açıkça belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin aktif öğrenmeleri için çeşitli etkinlik örnekleri verilmiş, bunların nasıl uygulanacağı ve değerlendirileceği açıklanmıştır (Güneş,2014).

Etkinlik yaklaşımından hareketle yaklaşık on iki yıldır Türkçe öğretim kitaplarında öğrencilere çeşitli etkinlikler verilmekte ve etkinliklerle Türkçe öğretimi uygulanmaktadır. Ancak bunlar genel olarak incelendiğinde Türkçe ders kitaplarında verilen etkinliklerin istenilen düzeyde ve nitelikte olmadığı görülmektedir. Bazılarının eski davranışçı yaklaşımın temel öğrenme aracı olan alıştırmaya niteliğini taşıdığı, öğrencileri sürekli tekrar yapmaya yönelten çalışmalar olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarında verilen etkinlikler, etkinlik yaklaşımı açısından incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirme amacıyla Türkçe ders kitaplarında verilen öğrenme etkinliklerini içerik ve nitelik yönünden incelemektir. Bu amaçla 2016-2017 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayın evleri tarafından

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

hazırlanan 5.ve 6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler ele alınmıştır ve aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

- 1.Türkçe ders kitaplarında verilen etkinlikler;
  - a. Hazırlık ve Başlama,
  - b. Uygulama,
  - c. Değerlendirme,
  - d. Gözden Geçirme yönünden etkinlik yaklaşımına uygun mudur?
- 2.Etkinliklerin;
  - a. Genel Özellikleri,
  - b. Dil Becerilerini Kullanma,
  - c. Zihinsel Becerileri Kullanma açısından durumu nedir?
3. Türkçe ders kitaplarında verilen etkinliklerin genel durumu nedir?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen konuya dair yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan yöntemlerden birisi de doküman inceleme yöntemidir. Nitel araştırmada verilerin geçerliliği ve ulaşılan sonuçların doğruluğu önemli olduğu için araştırmacı konusuna ve hedef kitlenin özelliğine göre birden çok araştırma metodundan yararlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu amaçla Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada ortaokul Türkçe Çalışma Kitapları içerisinde küçük sınıflar olması sebebiyle beşinci ve altıncı sınıflar seçilmiştir. Türkçe dil becerilerini geliştirme açısından bu sınıf düzeylerindeki çalışmalar önemli olmaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan etkinliklerin “Etkinlik Temelli Yaklaşım”ın ilkelerine ve etkinlik hazırlama kurallarına uygun olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı için beşinci sınıf düzeyinde yalnız MEB tarafından hazırlanan ders kitabı kullanılmaktadır. Altıncı sınıfta ise MEB ve özel yayınevi tarafından hazırlanan iki kitap bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmada üç ders kitabı ele alınmıştır. Ders kitaplarında bulunan bütün çalışmalar “etkinlik” başlığı ile adlandırılmaktadır. Ancak bunlar incelendiğinde bazılarının “alıştırma” özellikleri taşıdığı ve öğrencinin aktif öğrenmesini sağlamak yerine tekrarlamaya yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu nedenle üç ders kitabında bulunan bütün etkinlikler alınmış ve toplam 727 etkinlik incelenmiştir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve özel yayın evleri tarafından hazırlanan 5. ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerle,

2. Türkçe öğretim sürecinde kullanılacak etkinliklerde bulunması gereken etkinlik hazırlama kuralları konusunda belirlenen ölçütlerle sınırlıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Doküman incelemesi için seçilen 3 kitapta yer alan 727 etkinlik için betimsel analiz tercih edilmiştir. Betimsel analiz verilerin sınıflandırılması özetlenmesi ve sonuçlara ulaşılması sürecini kapsamaktadır. Betimsel analiz içerik analizine göre daha yüzeyseldir ve daha çok, araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık bir biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde derinlemesine yapılmaktadır. Bu analiz için “Etkinlik Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı” hazırlanmıştır. Hazırlanan rubrik için 7 boyut ile 29 alt boyut oluşturulmuştur. Güvenirlik çalışması için uzman görüşü alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda kitapta yer alan etkinlikler 2 alan uzmanı tarafından ayrı ayrı puanlanmıştır. Daha sonra puanlayıcılar arası güvenirliliğe bakılmıştır. Puanlayıcılar arası güvenirlilik için Pearson Korelasyonu kullanılmıştır. Bu yöntem, iki ölçüm arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığını belirlemek için kullanılan bir istatistiksel yöntemdir. Yapılan analizlerde Pearson Korelasyon’unda $r = 0,827$ elde edilen bu sonuca göre puanlayıcılar arasında yüksek düzeyde uyum olduğu görülmüştür. “Etkinlik Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı”nın güvenilir olması sonucunda 727 etkinlik bu araç ile puanlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1’de de görüldüğü gibi 5. sınıf için MEB tarafından hazırlanan ders ve çalışma kitabında 8 temaya dayalı 52 metin kullanılmıştır. Bu metinler için 305 etkinlik bulunmaktadır. 6. sınıf için özel yayınevi tarafından hazırlanan ders ve çalışma kitabında 6 temaya dayalı 26 metin kullanılmıştır. Bu metinler için 195 etkinlik bulunmaktadır. 6. sınıf için MEB tarafından hazırlanan ders ve çalışma kitabında 6 temaya dayalı 24 metin kullanılmıştır. Bu metinler için 227 etkinlik bulunmaktadır. Bunların ayrıntıları ise Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. İncelemeye alınan kitaplar ve etkinliklerin dağılımı

SINIF DÜZEYİ	YAYINEVİ	TEMA	METİN	ETKİNLİK
5. SINIF	MEB	8	52	305
6. SINIF	ÖZEL	6	26	195
6. SINIF	MEB	6	24	227

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

Ders kitaplarında her temada yer alan etkinlik sayılarının dağılımı ise Tablo 2’de gösterildiği şekildedir:

Tablo 2. Türkçe 5. ve 6. Sınıf Ders Kitaplarında Bulunan Metin ve Etkinlik Sayıları

SINIF	TEMA	METİN	ETKİNLİK
5. SINIF MEB	Vatandaşlık Bilinci	7	39
	Milli Mücadele ve Atatürk	7	44
	Milli Kültürümüz	7	49
	Bilim ve Teknoloji	6	37
	Biz ve Değerlerimiz	6	32
	Sanat ve Toplum	7	40
	Sağlık, Spor ve Oyun	6	34
	Dünya ve Çevre	6	30
6. SINIF ÖZEL	Sevgi	4	31
	Atatürk	6	30
	Okuma Kültürü	4	35
	Duygular	4	32
	Millî Kültür	4	32
	Doğa ve Evren	4	35
6. SINIF MEB	Okuma Kültürü	4	34
	Atatürk	4	34
	Sevgi	4	34
	Duygular	4	33
	Zaman ve Mekân	4	43
	Doğa ve Evren	4	49

Araştırmada 5 ve 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler “Hazırlık ve Başlama, Uygulama, Değerlendirme, Gözden Geçirme, Genel Özellikler, Dil Becerilerini Kullanma ve Zihinsel Becerileri Kullanma” olmak üzere 7 kategoride incelenmiştir. Her kategori için alt başlıklar belirlenmiş, Türkçe ders kitaplarında verilen toplam 727 etkinlik bu çerçevede incelenerek değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Hazırlık ve Başlama

Hazırlık ve Başlama kategorisinde dört alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “Dikkat Çekme, Amaca Yönlendirme, Ön Bilgileri Hareket Geçirme, Plan Yapma” şeklindedir.

HAZIRLIK VE BAŞLAMA	M	SD
Dikkat Çekme	0,71	0,572
Amaca Yönlendirme	0,66	0,556
Ön Bilgileri Harekete Geçirme	0,06	0,254
Plan Yapma	0,48	0,399
TOPLAM	0,3982	0,34636

Tablo 3. “Hazırlık ve Başlama” boyutu için puanlar

Etkinliklerin “Hazırlık ve Başlama” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,71$, $SD=0,572$; ikinci maddesi için $M=0,66$, $SD=0,556$; üçüncü maddesi için $M=0,06$, $SD=0,254$; dördüncü maddesi için $M=0,48$, $SD=0,399$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,3982$, $SD=0,39$ ’dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan “dikkat çekme” olduğu görülmüştür.

Ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrencilerin dikkatini çekme, amaca yönlendirme, ön bilgilerini harekete geçirme ve plan yapma yönüyle yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Yaş grubu ve seviyesi göz önüne alındığında dikkat çekici olan ve dil becerisini geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerin sayısının az olduğu görülmüştür. Öğrenme sürecinin başlangıcında öğrencinin aktif rol alması ve sürece katılması için en temel adım, dikkat çekme ile amacı belirleme olmaktadır. Amaç belirleme konusunda etkinliklerin yönlendirici olması gerekmektedir. Ancak inceleme sonucunda yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır. “Amaca Yönlendirme” konusunda bütün etkinlikler geliştirilmelidir. Aktif öğrenme açısından öğrenciden var olan bilgilerle yeni bilgilerin bütünleştirilerek özümsemesi beklenmektedir. “Ön Bilgileri Harekete Geçirme” maddesinin ortalaması diğerlerine göre en düşüktür. Etkinlik hazırlarken buna dikkat edilmediği görülmektedir. Öğrencileri “Plan Yapma” konusunda yönlendiren bazı etkinliklerin olduğu tespit edilmiştir. Kısaca etkinliklerle etkin öğrenme açısından etkinliklerin başlangıcını oluşturan “Hazırlık ve Başlama” çalışmalarının yetersiz olduğu görülmüştür. Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin öğrencileri ön çalışma yapmaya yönlendirecek, bilgiyi edinme ve kullanma ile üst düzey düşünmeyi sağlayacak, öğrenciyi etkinleştirecek nitelikte hazırlanması gerektiği düşünülmektedir. Bu bakımdan Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerde önemli eksikliklerin olduğu belirlenmiştir.

Uygulama

Uygulama kategorisinde beş alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “Aktif Öğrenme, Bilgi Edinme, Sosyal Becerilere Ulaşma, Bağımsız Öğrenme, Etkileşime Geçme” şeklindedir.

UYGULAMA	M	SD
Aktif Öğrenme	0,48	0,555
Bilgi Edinme	0,05	0,238
Sosyal Becerilere Yönlendirme	0,44	0,573
Bağımsız Öğrenme	0,05	0,237
Etkileşime Geçme	0,43	0,550
TOPLAM	0,2900	0,29597

Tablo 1. “Uygulama” boyutu için puanlar

Etkinliklerin “Uygulama” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,48$, $SD=0,555$; ikinci maddesi için $M=0,05$, $SD=0,238$; üçüncü maddesi için $M=0,44$, $SD=0,573$; dördüncü maddesi için $M=0,05$,

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

$SD=0,237$; beşinci maddesi için $M=0,43$, $SD=0,550$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,2900$, $SD=0,29$ 'dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan birinci maddedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin "Uygulama" açısından yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Yapararak yaşayarak öğrenmenin esas alındığı programlar doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrenciyi bilgiyi alma, özümseme ve kullanma sürecinde aktif kılması beklenmektedir. Dil becerisini geliştirmek öğrencinin uygulama düzeyinde etkin olduğu çalışmaların sayısının az olduğu görülmüştür. Öğrencinin etkin olduğu ve aktif öğrenmenin gerçekleştiği etkinlik oranlarının da genele bakıldığında az olduğu tespit edilmiştir. Bilgi edinmek için öğrenciyi dili etkili ve yeterli şekilde sosyal becerileri destekleyerek kullanmaya yönlendiren, etkinliklerin olması gerekenden daha az olduğu belirlenmiştir. "Sosyal Becerilere Yönlendirme" dili öğrenme ve kullanma konusunda etkinliklerin sayısının da az olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan dilin kullanıldığı sosyal, gerçek ortamlar veyahut hazırlanmış ancak öğrenmeye katkı sağlayacak etkinliklerin dil öğretimi için kullanılması beklenmektedir. Öğrencinin kendi kendisine öğrenmesini sağlayacak süreçte onu bağımsız kılacak ve üst düzey zihinsel becerilerinden biri "Bağımsız Karar Verme"nin ilk adımı bağımsız öğrenmeyi gerçekleştirecek etkinliklerin sayısının da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Dili kullanma bir etkileşim sürecidir. Öğrenciler bu becerilerini geliştirmek etkileşime geçmelidirler. "Etkileşime Geçme" ortalamasının da düşük olması öğrencinin beceriyi kullanmaya itmesi beklenen çalışmaların az olduğu belirlenmiştir.

Değerlendirme

Değerlendirme kategorisinde dört alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar "Tanımlanabilir Bir Sonuca Ulaşma, Analiz Yapma, Sosyal Becerilerle Dil Becerilerini Birleştirme, Ortak Sonuca Ulaşma" şeklindedir.

Tablo 2. "Değerlendirme" boyutu için puanlar

DEĞERLENDİRME	M	SD
Tanımlanabilir Bir Sonuca Ulaşma	0,49	0,653
Analiz Yapma	0,05	0,236
Sosyal Becerilerle Dil Becerilerini Birleştirme	0,07	0,276
Ortak Sonuca Ulaşma	0,41	0,511
TOPLAM	0,2318	0,26307

Etkinliklerin "Değerlendirme" kategorisinin birinci maddesi için $M=0,49$, $SD=0,653$; ikinci maddesi için $M=0,05$, $SD=0,236$; üçüncü maddesi için $M=0,07$, $SD=0,276$; dördüncü maddesi için $M=0,41$, $SD=0,511$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,2318$, $SD=0,26$ 'dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan birinci maddedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin “Değerlendirme” açısından yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciyi etkin kılan öğrenme sürecine hâkim ve farkında olmasını sağlayan, süreci değerlendirmesine olanak tanıyan etkinliklerin de az olduğu görülmektedir. Etkinlik sonunda “Tanımlanabilir Bir Sonuca Ulaşma” bir yargıya vardırıan ve çalışmanın tanımlanmasını sağlayan etkinliklere az rastlanmaktadır. Öğrencinin süreç içerisinde “Analiz Yapma”sını gerçekleştirecek çalışmalar ise neredeyse yok denecek kadar azdır. Genel ortalamada bu durum tespit edilmiştir. “Sosyal Becerilerle Dil Becerilerini Birleştirme” başlığında ortalamanın çok düşük olduğu görülmüştür. Dili öğrenme ve sosyal becerilerde kullanmasına yönelik etkinliklerin sayısının da artırılması gerekmektedir. Analiz yaparak düşünce belirleme belirlenen düşünce doğrultusunda “Ortak Sonuca Ulaşma”sını sağlayacak etkinlikler de yeterli değildir. İş birliği yapma, bir arada ortak bir iş yürütebilme, grupla çalışma beklentisine yönelik etkinliklerin az olduğu görülmektedir.

Gözden Geçirme

Gözden Geçirme kategorisinde üç alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “Süreklilik, Değişkenlik, Müdahale” şeklindedir.

GÖZDEN GEÇİRME	M	SD	Tabl
Süreklilik	0,08	0,915	o 3.
Değişkenlik	1,13	0,657	“Gö
Müdahale	0,58	0,488	zde
TOPLAM	0,5924	0,49761	

n Geçirme” boyutu için puanlar

Etkinliklerin “Gözden Geçirme” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,08$, $SD=0,915$; ikinci maddesi için $M=1,13$, $SD=0,657$; üçüncü maddesi için $M=0,58$, $SD=0,488$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,5924$, $SD=0,49$ dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan ikinci maddedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin “Gözden Geçirme” açısından etkinlikler arasında bir bütünlük ve bağ olması beklenmektedir. Aynı zamanda değiştirilebilen, farklı ortamlarda kullanılacak esnek çalışmalar olması gerektiği bilinmektedir. Bu sebeple etkinlikler “Süreklilik” bakımından incelendiğinde birbiri ile ilişkili olmaktan ziyade birbirini tekrar eden çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin düzenlenebilir olduğu görülmüştür. Uygulamada esnek olmasa da uygulayıcıya bağlı değişikliklerin yapılabileceği düşünülmektedir. Etkinliklerin “Müdahale”ye açık olması bakımından incelendiğinde olmadığı, keskin bir yolu olduğu görülmüştür. Bu durum farklı düzeydeki öğrencilere hitap etmediği şeklinde yorumlanabilir.

Genel Özellikler

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

Genel Özellikler kategorisinde altı alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “Seviyeye Uygunluk, Öğrenmeye Katkı Sağlaması, Farklı Öğrenme Düzeylerine Uygunluk, Farklı Öğrenme Stillerine Uygunluk, Grup Çalışması, Dönüt Alma” şeklindedir.

Tablo 4. “Genel Özellikler” boyutu için puanlar

GENEL ÖZELLİKLER	M	SD
Seviyeye Uygunluk	0,24	0,488
Öğrenmeye Katkı Sağlaması	0,11	0,361
Farklı Öğrenme Düzeylerine Uygunluk	0,03	0,168
Farklı Öğrenme Stillerine Uygunluk	0,02	0,173
Grup Çalışması	0,01	0,117
Dönüt Alma	0,02	0,160
TOPLAM	0,0727	0,16903

Etkinliklerin “Genel Özellikler” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,24$, $SD=0,488$; ikinci maddesi için $M=0,11$, $SD=0,361$; üçüncü maddesi için $M=0,03$, $SD=0,168$; dördüncü maddesi için $M=0,02$, $SD=0,173$; beşinci maddesi için $M=0,01$, $SD=0,117$; altıncı maddesi için $M=0,02$, $SD=0,160$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,0727$, $SD=0,16$ ’dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan birinci maddedir.

Türkçe ders kitaplarındaki etkinlikler “Genel Özellikler” yönüyle de incelenmiştir. Ders kitaplarında dil öğretimine yönelik hazırlanan çalışmaların “Seviyeye Uygunluk” açısından incelendiğinde yaş ve sınıf seviyesinde olduğu görülmüştür. Yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak hazırlanan etkinliklerde ise öğrenmeye katkı sağladığı görülmektedir. “Öğrenmeye Katkı Sağlaması” açısından öğrenmeye doğrudan olumlu etkileyecek çalışmalar olduğunu söylemek mümkündür. Ancak “Farklı Öğrenme Düzeylerine Uygunluk” açısından yetersiz olduğu görülmektedir. Etkinliklerin her ne kadar aynı yaş grubunda olsa da farklı öğrenme biçimlerine sahip, gelişim düzeyleri eş olmayan ve birçok faktörün etkilediği öğrenme ortamları da düşünülerek hazırlanmalıdır. “Farklı Öğrenme Stillerine Uygunluk” açısından da yetersiz olduğu belirlenmiştir. Öğrenme biçimi bireyseldir, bu bakımdan öğretmenin esnek kullanabileceği çalışmaların öğrenme-öğretme ortamında öğrenme kalitesi için gereklidir. İş birliği yapma, birlikte hareket edebilme, sosyal bir varlık olan insanın gelişiminde oldukça önemlidir. Dil sosyalleşmenin temel aracıdır. Bu nedenle dil öğretiminde grup etkinlikleri ve etkileşim çok önemlidir. “Grup Çalışması” başlığı altında etkinlikler incelendiğinde ise sayıca çok az olduğu belirlenmiştir. “Dönüt Alma” dil becerilerinin gelişiminde çok önemlidir. Etkinliklerin neredeyse tamamına yakınında dönüt öğretmene bırakılmıştır. Bu konuda yönlendirici ya da etkinlik içerisinde yer alan bir dönüt alma ya da verme aşaması bulunmamaktadır. Etkinliklerin bazılarında öz değerlendirmeye yönelik formlara rastlanmıştır.

Dil Becerilerini Kullanma

Dil Becerilerini Kullanma kategorisinde dört alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma” şeklindedir.

DİL BECERİLERİNİ KULLANMA	<i>M</i>	<i>SD</i>
Dinleme	0,02	0,155
Konuşma	0,42	0,581
Okuma	0,30	0,479
Yazma	0,26	0,502
TOPLAM	0,2497	0,22972

Tablo 5. “Dil Becerilerini Kullanma” boyutu için puanlar

Etkinliklerin “Dil Becerilerini Kullanma” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,02$, $SD=0,155$; ikinci maddesi için $M=0,42$, $SD=0,581$; üçüncü maddesi için $M=0,30$, $SD=0,479$; dördüncü maddesi için $M=0,26$, $SD=0,502$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,0727$, $SD=0,16$ ’dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan ikinci maddedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler “Dil Becerilerini Kullanma” açısından da incelenmiştir. Dinleme metinlerinde yer alan etkinliklerin dinleme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ancak sayıca az verildiği görülmüştür. Ayrıca dinleme yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bir etkinlik anlayışı bulunmamaktadır. “Konuşma” becerisi için de konuşmaya teşvik edici veya hazırlayıcı çalışmalar bulunmakla birlikte sayılarının yetersiz olduğu görülmektedir. “Okuma” becerisi için okuduğunu anlama ve değerlendirmeye yönelik genellikle soru cevap yönteminin kullanıldığı etkinlikler göze çarpmaktadır. Bu tür çalışmaların etkinlikten ziyade alıştırma niteliğinde olduğu görülmüştür. “Yazma” becerisine yönelik çalışmalara bolca yer verildiği görülmüştür. Ancak yönlendirme, metin üretmeye dair çalışmaların olmadığı tespit edilmiştir.

Zihinsel Becerileri Kullanma

Zihinsel Becerileri Kullanma kategorisinde üç alt amaç bulunmaktadır. Bu amaçlar “sıralama, sınıflama, neden sonuç ilişkisi kurma; tahmin, ilişkilendirme; analiz, sentez, değerlendirme” şeklindedir.

Tablo 6. “Zihinsel Becerileri Kullanma” boyutu için puanlar

ZİHİNSEL BECERİLERİ KULLANMA	<i>M</i>	<i>SD</i>
Sıralama, Sınıflama, Neden Sonuç İlişkisi Kurma	0,19	0,422
Tahmin, İlişkilendirme	0,28	0,493
Analiz, Sentez, Değerlendirme	0,31	0,512
TOPLAM	0,2618	0,22846

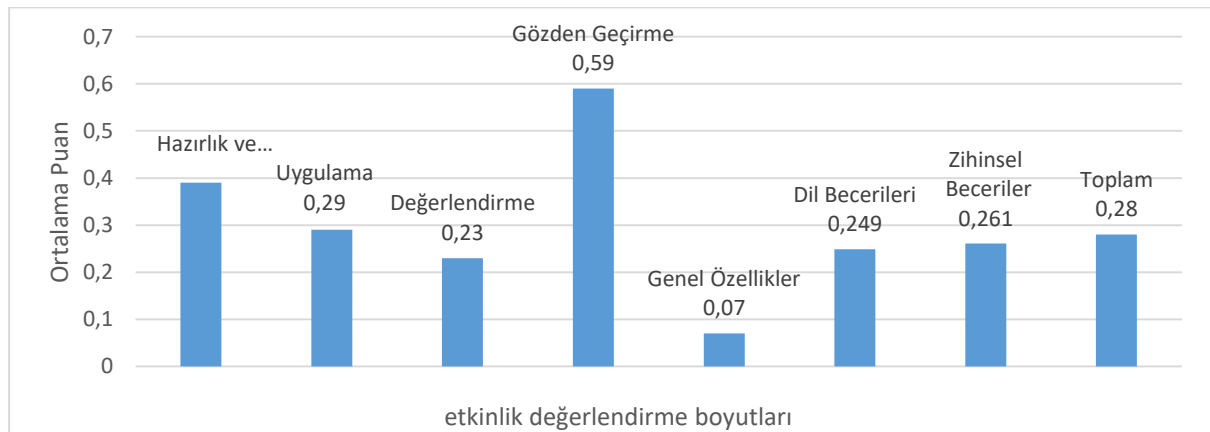
Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

Etkinliklerin “Genel Özellikler” kategorisinin birinci maddesi için $M=0,19$, $SD=0,422$; ikinci maddesi için $M=0,28$, $SD=0,493$; üçüncü maddesi için $M=0,31$, $SD=0,512$ şeklindedir. Bu kategoride alınan toplam puanlar için $M=0,0727$, $SD=0,16$ 'dur. Bu maddeler arasında puanı en yüksek olan üçüncü maddedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin “Zihinsel Becerileri Kullanma” durumu da ele alınmıştır. Bilindiği gibi öğrencilerin dil öğrenme sürecinde aktif olmaları, zihinsel süreçleri dil öğrenmede kullanabilmeleri beklenmektedir. Etkinlikler zihinsel becerilerden “Sıralama, Sınıflama, Neden Sonuç İlişkisi Kurma” bakımından incelendiğinde çok düşük olduğu görülmektedir. Öğrencileri daha çok tekrar etme ve alıştırma yapma konusunda yönlendiren çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Etkinlikler “Tahmin, İlişkilendirme” zihinsel becerileri bakımından incelendiğinde kısmen yeterli olduğu görülmektedir. Tahmin etmeye yönelik çalışmalara yer verildiği belirlenmiştir. Farklı kavramlar ve durumlar arasında ilişki kurmaya yönelik çalışmaların da kullanıldığı tespit edilmiştir. Etkinlikler zihinsel becerilerden “Analiz, Sentez, Değerlendirme” bakımından incelendiğinde yetersiz olduğu görülmektedir. Üst düzey zihinsel becerilerin gelişmesi bireylerin sosyal yaşamında kullanması beklenen çağdaş insanın temel özellikleri arasındadır. Bu bakımdan Türkçe ders kitaplarında verilen bütün etkinliklerin zihinsel becerileri geliştirmesi hedeflenmelidir.

Genel Değerlendirme

Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde ortalama puanların 0,5 ile 1 arasında olduğu görülmüştür. Şekil 1’de de görüldüğü gibi “0=yok, 1=var, 2=var ve dil becerisini geliştiriyor” anlamında ele alınmıştır. Türkçe ders kitaplarında yer alan çalışmaların etkinlik yaklaşımına uygunluğu açısından yapılan değerlendirmede, anılan çalışmaların etkinlik olma özelliklerini düşük oranda taşıdığı, dil ve zihinsel becerileri geliştirmeye yeterince katkı sağlamayan dil öğretim alıştırma olduğu tespit edilmiştir. Bilindiği gibi alıştırma eski davranışçı yaklaşımın öğretim aracı olmakta ve dil öğretimine fazla katkı sağlamamaktadır.

Şekil 1 “Etkinlik Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı”ndaki Toplam Puanlar

Etkinliklerin etkinlik yaklaşımına uygunluğu açısından “Hazırlık ve Başlama” için ortalama puanın 0,4 olduğu, çalışmaların “Dikkat Çekme, Amaca Yönlendirme, Ön Bilgileri Hareket Geçirme, Plan Yapma” konusunda yetersiz olduğu görülmektedir. “Uygulama” için ortalama puanın 0,29 olduğu çalışmaların “Aktif Öğrenme, Bilgi Edinme, Sosyal Becerilere Yönlendirme, Bağımsız Öğrenme, Etkileşime” konusunda bireyin dili etkin kullanma becerileri konusunda geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. “Değerlendirme” için ortalama puanın 0,23 olduğu çalışmaların “Tanımlanabilir Bir Sonuca Ulaşma, Analiz Yapma, Sosyal Becerilerle Dil Becerilerini Birleştirme, Ortak Sonuca Ulaşma” konusunda çalışmaları değerlendirerek bir sonuca ulaşmasını sağlayacak nitelikte olmadığı tespit edilmiştir. “Gözden Geçirme” için ortalama puanın 0,59 olduğu çalışmaların “Süreklilik, Değişkenlik, Müdahale” konusunda kısmen yeterli olduğu görülmüştür.

Etkinliklerin “Genel Özellikler” yönünden ortalama puanın 0,07 olduğu, çalışmaların “Seviyeye Uygunluk, Öğrenmeye Katkı Sağlaması, Farklı Öğrenme Düzeylerine Uygunluk, Farklı Öğrenme Stillerine Uygunluk, Grup Çalışması, Dönüt Alma” konusunda diğer kategorilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin genellikle seviyeye uygun olduğu; ancak bireysel farklılıkları göz ardı ettiği belirlenmiştir. “Dil Becerilerini Kullanma” için ortalama puanın 0,249 olduğu çalışmaların “Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma” becerileri bakımından da yetersiz olduğu görülmektedir. Yazma becerisinin kullanıldığı alıştırmalar olması bu anlamda bireyi etkin kılacak etkinliklerle zenginleştirilmesi beklenmektedir. “Zihinsel Becerileri Kullanma” için ortalama puanın 0,28 olduğu çalışmaların “Sıralama, Sınıflama, Neden Sonuç İlişkisi Kurma, Tahmin, İlişkilendirme, Analiz, Sentez, Değerlendirme” konusunda zihinsel becerileri geliştirmeye yönelik çalışmaların sayıca az olduğu görülmüştür. “Tahmin ve İlişkilendirme” ye yönelik etkinliklere yer verilmiş; ancak “Analiz, Sentez, Değerlendirme” ye yönelik zihinsel becerileri geliştirecek etkinliklere çok az yer verilmiştir. Etkinlikler genel olarak değerlendirildiğinde ortalamanın 0,28 düzeyinde olduğu, bunun da etkinliklerin genellikle “alıştırma” düzeyinde kaldığını ortaya çıkarmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bilginin hızlı aktığı günümüzde dil, öğrenmenin temel aracıdır. Anlama, düşünme, sorgulama, sorun çözme gibi zihinsel işlemler dil aracılığıyla gerçekleşmektedir. İletişim kurma, duygu ve düşünceleri ifade etme, etkileşme, dış dünya ile bütünleşme, kültürü aktarma gibi süreçlerde dilin önemli bir yeri vardır. Dil becerilerini geliştirmek önem kazanmış, bu amaçla yeni yaklaşım ve yöntemlerle dil öğretilmeye çalışılmaktadır. Kullanılan yaklaşımlardan bir tanesi de etkinlik yaklaşımıdır. Bu amaçla hazırlanan programlar ve ders kitaplarında yer alan etkinliklerin yaklaşım esaslarına uygun olmalıdır.

Bu amaçla 2016-2017 eğitim öğretim yılında ortaokulda okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinlikler incelenmiştir. 5 ve 6. sınıf için hazırlanan üç kitapta yer alan 727 etkinlik “Etkinlik

Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin İncelenmesi

Değerlendirme” aracı ile değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Genel duruma bakıldığında etkinliklerin öğrenciyi hazırlık yapmaya ve yapılan hazırlık doğrultusunda başlamaya, etkinliği uygulamaya geçirmeye, değerlendirme yapmaya, etkinliği gözden geçirmeye yönlendirmede sınırlı kalmakta ve bir etkinlikte olması gereken genel özellikleri barındırma ile dil becerilerini kullanma ve zihinsel becerileri kullanma konusunda yaklaşımın beklentilerini karşılamadığı görülmektedir. Genel durum incelendiğinde ortalamanın 0,28 düzeyinde olduğu bunun da etkinliklerin genellikle “alıştırma” düzeyinde kaldığını ortaya çıkarmaktadır. Oysa etkinlik ve alıştırma farklıdır. Bunların amacı, uygulanması ve değerlendirilmesi birbirine zıttır. Alıştırma eski davranışçı yaklaşımın temel öğretim aracıdır. Etkinlik yaklaşımına uygun değildir. Bu durum hem bilimsel hem de uygulama açısından sorunlara neden olmakta, Türkçe öğretiminin başarısı ile öğrencilerin dil gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Ülkemizde etkinlik yaklaşımından hareketle yaklaşık on iki yıldır etkinliklerle Türkçe öğretimi uygulanmaktadır. Bu amaçla ders kitaplarında çok sayıda etkinlik verilmektedir. Ancak bunlar incelendiğinde Türkçe dil becerilerini geliştirme açısından istenilen düzeyde ve nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Bazı etkinliklerin alıştırma mantığı ile hazırlandığı ya da onun yerine kullanıldığı, bazılarının ise tamamen alıştırma özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Etkinliklerde etkileşim ve sosyal yapılandırıcı yaklaşımın eğitim ilkelerine dikkat edilmediği, çevresel özelliklerle, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmadığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca etkinliklerin çoğunun birbirine benzediği ve tekrarlandığı saptanmıştır. Dil bilgisi etkinliklerinin ise otomatik tekrarları içerdiği, bazılarının çoktan seçmeli, cümle çevirisi, tanımlama, eşanlamlıları bulma vb. içerikte hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Bu tür etkinliklerin çabuk ezberlendiği ve dil öğrenmeye fazla katkısı olmadığı bilinmesine rağmen yaygın kullanıldığı görülmüştür. Kısaca etkinlikleri hazırlama, seçme, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına gereken önemin verilmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirme açısından öğretmen, yazar, eğitimci ve yayıncıların yapılandırıcı ve etkinlik yaklaşımını iyi bilmeleri, etkinlik hazırlama, seçme, uygulama ile değerlendirme süreçlerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek için Türkçe ders kitapları, birbirine benzeyen, tekrar içerikli alıştırmalar yerine birbirini tamamlayan, öğrencinin aktif rol aldığı, etkileşime geçtiği, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerle zenginleştirilmelidir.

Kaynaklar

Bertocchini,P. ve Costanzo,E. (2014).*La Notion d'exercice, Le Français Dans le Monde,*

12.12.2016 tarihinde www.fdlm.org adresinden erişilmiştir.

Güneş, F. (2017). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64.

Güneş,F. (2014). *Sınıf yönetimi, yaklaşım ve modeller*. Ankara: Pegem A.

Güneş, F.(2013). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem A.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: MEB Basımevi.

Pollet, D.(2015). *Elève : acteur actif de son apprentissage : le triple a gagnant ?* Analyse

n°15 FAPEO, 10.12. 2015 tarihinde www.fapeo.be/analyses adresinden erişilmiştir.

Pourtois, J-P., Desmet, H.(2002). *L'éducation postmoderne*, 3ème Edition, PUF, Paris.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.